

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

IŠAIŠKINIMAS DĖL GALIMYBĖS SKOLINTI(-S) FINANSINES PRIEMONES

2011-02-03 Nr. 13K-2

Vertybinių popierių komisija (toliau – Komisija), atkreipdama dėmesį į rinkos dalyvių paklausimus dėl teisinio reguliavimo srityje, reglamentuojančioje finansinių priemonių skolinimo teisinius santykius, taip pat atsižvelgdama į šiuo klausimu išsakytas Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komiteto (*CESR*) ir Europos Komisijos pozicijas, teikia šį išaiškinimą.

Asmenų turinius ir su šiais santykiais susijusius neturtinius asmeninius santykius reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK). Atkreiptinas dėmesys, kad Komisija nėra įgaliota aiškinti CK nuostatas, tačiau, remdamasi savo kompetencija, šiame išaiškinyje pateikia nuomonę, kad vertinant galimybę finansinėms priemonėms būti paskolos teisinių santykių objektu, būtina ne tik bendrųjų, bet ir specialiųjų teisės normų analizė.

CK 1.97 str. 1 d. numato, kad civilinių teisių objektais, be kitų turinių ir neturtinių vertybių, yra ir vertybiniai popieriai. Vertybinius popierius CK apibrėžia kaip dokumentą, patvirtinantį jį išleidusio asmens (emitento) įsipareigojimus šio dokumento turėtojui. Detalesnį vertybinių popierių savybių bei teisių, kurios suteikiamos vertybinių popierių turėtojui, apibrėžimą pateikia CK 1.101 str. 1 d. Pažymėtina, kad CK 1.101 str. 2 d. nustato, kad įstatymai gali numatyti ir kitokius vertybinius popierius. Investuotojų teisių apsaugos bei kapitalo rinkos priežiūros ir reguliavimo tikslais įstatymai gali nustatyti kitą vertybinių popierių (investicijų) apibrėžimą, kuris vartojamas šiuos santykius reglamentuojančiuose įstatymuose. Tai reiškia, kad finansinės priemonės, kaip tai apibrėžta Finansinių priemonių rinkų įstatymo (toliau – FPRĮ) 3 str. 4 d., yra laikomos civilinių teisinių santykių objektu ir jų atžvilgiu yra taikomas tiek bendrieji – CK, tiek specialieji – finansines priemones reglamentuojantys teisės aktai, pavyzdžiui, FPRĮ bei jį detalizuojantys poįstatyminiai teisės aktai. Šią išvadą taip pat papildo ir CK 1.101 str. 10 d., numatanti, kad nematerialių vertybinių popierių tvarkymo ir saugojimo sąlygas ir tvarką gali nustatyti ir kiti įstatymai.

Civilinio teisinio santykio įgyvendinimo formos yra nuosavybės teisės perleidimas, prievolių santykių sudarymas bei nesutartinių prievolių santykių atsiradimas. Viena iš prievolių teisinių santykių formų – paskolos teisiniai santykiai, kuriuos reglamentuoja CK XLIII skyrius. CK 6.870 str. pateikia paskolos sutarties sampratą, t.y. paskolos sutartimi viena šalis (paskolos davėjas) perduoda kitos šalies (paskolos gavėjo) nuosavybėn pinigų arba rūšies požymiais apibūdintus suvartojamuosius daiktus, o paskolos gavėjas įsipareigoja grąžinti paskolos davėjui tokia pat pinigų sumą arba tokį pat kiekį tokios pačios rūšies ir kokybės kitų daiktų bei mokėti palūkanas, jei sutartis nenumato ko kita.

Nagrinėjant šią teisės normą lingvistiniu požiūriu, gali susidaryti įspūdis, kad paskolos sutarties objektu gali būti tik pinigai arba suvartojami daiktai. Tačiau, kaip jau buvo minėta anksčiau, CK nuostatos negali būti analizuojamos izoliuotai nuo kitų specialiųjų teisės aktų, reglamentuojančių finansines priemones.

Finansinių priemonių rinkų įstatymo 13 str. 7 d. įsakmiai nurodo, kad finansų maklerio įmonė neturi teisės naudotis klientui priklausančiomis finansinėmis priemonėmis, jei nėra gautas aiškiai išreikštas kliento sutikimas. Naudojimosi kliento finansinėmis priemonėmis sąlygas detalizuoja Finansų maklerio įmonių veiklos organizavimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 65-67 p. Šios teisės akto normos reglamentuoja susitarimus dėl vertybinių popierių finansavimo sandorių. Vertybinių popierių finansavimo sandorio sąvoką Taisyklės apibrėžia taip pat, kaip ir Europos Komisijos Reglamento Nr. 1287/2006 2 str. 10 p., t.y. vertybinių popierių įsigijimo finansavimo sandoris – tai akcijų skolinimo ar skolinimosi arba kitų finansinių priemonių skolinimo ar skolinimosi atvejis, atpirkimo arba atvirkštinio atpirkimo sandoris, arba pirkimo siekiant parduoti atgal arba pardavimo siekiant atpirkti sandoris.

Vertybinių popierių skolinimas suprantamas kaip laikinas vertybinių popierių perdavimas mainais į pinigų arba kitus panašios vertės vertybinius popierius su sąlyga, kad tokios pat rūšies ir kiekio vertybiniai popieriai bus gražinti ateityje. Vertybinių popierių skolinimo sandoriai gali būti išreikšti įvairiais finansų rinkose įprastais ir priimtinais sandoriais ir vykdomi įvairiomis klientams teikiamų paslaugų formomis, tačiau paprastai vertybinių popierių skolinimo veikla patenka į tokių investicinių paslaugų, kaip pavedimų vykdymas klientų sąskaita, pavedimų priėmimas ir perdavimas bei finansinių priemonių portfelio valdymas, teikimo sritį.¹

Vadovaujantis aukščiau išdėstytu, darytina išvada, kad finansinės priemonės yra tinkamas paskolos sutarties objektas. Be to, finansinių priemonių skolinimas yra užsienio finansų rinkoms įprasta bei daugelį metų vystoma praktika.

Atkreiptinas dėmesys, kad finansų maklerio įmonė, teikdama klientams finansinių priemonių skolinimą apimančias investicines ir (arba) papildomas paslaugas, privalo sąžiningai, teisingai ir profesionaliai veikti geriausiomis klientui sąlygomis ir jo interesais, taip pat laikytis FPRĮ nustatytų verslo elgsenos priežiūros reikalavimų (angl. *Conduct of Business Requirements*). Detalesnis finansų maklerio įmonės pareigų, teikiant investicines paslaugas neprofesionaliesiems klientams, aprašymas pateiktas 2009-09-03 Komisijos išaiškinime Nr. 13K-5.² Tuo tarpu finansinių priemonių atpirkimo ir atvirkštinio atpirkimo sandorių bei šiems sandoriams artimų skolinimo susitarimų traktavimas bei finansų tarpininkams taikomos pareigos yra detalizuotos 2010-09-23 Komisijos išaiškinime 13K-7.³

Komisijos pirmininkas

Vilius Šapoka

¹ <http://ec.europa.eu/yqol/index.cfm?fuseaction=question.show&questionId=849>

<http://ec.europa.eu/yqol/index.cfm?fuseaction=question.show&questionId=302>

² http://www.vpk.lt/new/documents/Isaiskinimas%20dėl%20investicinių%20paslaugų%20teikimo%20neprofesionaliems%20klientams_13K-5.pdf

³ <http://www.vpk.lt/new/documents/Isaiskinimas%20dėl%20REPO-13K-7-paskelbimui-be%20TC.pdf>